

ט ע"א. אסקופת מבוי ואסקופת בית

לדעת חכמים מדאו' רשות המוקפת משלוש ומחיצות ומעלה – מוגדרת רה"י (ראה דעת רבי יהודה שסובר אף בשתי מחיצות. ו ע"א), ולכן חצר שפתוחה כלפי רשות הרבים דינה כרה"י ומותר לטלטל בה ללא ההגבלה. מחשש שיבואו הרבים לטלטל בחצר ולטעות להמשיך לטלטל אף ברה"י חכמים תיקנו שיעשה קורה מעל פתח החצר, או לחי (קורה ניצבת מאונך) ליד פתח החצר – כדי שאדם יכיר שעד כאן רה"י ומכאן ואילך רה"ר, או מפני שכביכול הקורה/הלחי חוסמת את הפתח ונחשבת כמחיצה רביעית. למעשה, הטלטול מותר עד קצהו הפנימי של הקורה/הלחי (שרק עד אז יש היכר, או מכיוון שהמחיצה הרביעית "נוצרת"), ודין רה"ר כנגד הקורה/הלחי ואילך.

ברייתא

אחרים אומרים: אסקופה משמשת שתי רשויות, בזמן שהפתח פתוח - כלפנים (רה"י), פתח נעול - כלחוץ (רה"ר).

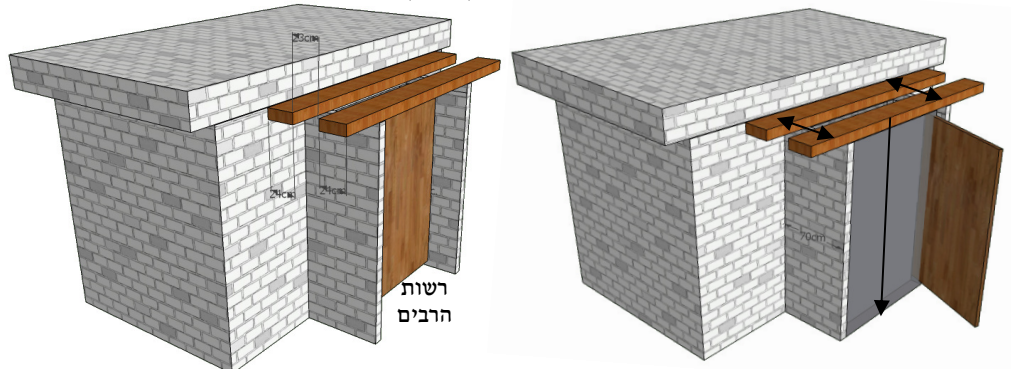
כאשר דלתות החצר פתוחות נחשבת אסקופת המבוי כרה"י, ומותר לטלטל בתוכה כשאר החצר.

רב חמא בר גוריא אמר רב: תוך הפתח, אע"פ שאין בו ד' על ד' (והאסקופה אינה רשות לעצמה) - צריך לחי אחר להתירו.

מפני שהדלת סגורה - אין דין לבדו בין הקורות, ממילא "אין פי תקרה יורד וסותם"

מפני שהדלת פתוחה - יש דין לבדו בין הקורות, ממילא "פי תקרה יורד וסותם" וכל האסקופה נחשבת כרה"י

הגמרא מניחה שהלחי נמצאת על אסקופת המבוי, ולכן מותר לטלטל כנגד חודה הפנימי. אבל בשביל לטלטל על האסקופה עצמה חובה לחי חיצונית, כדעת רב חמא בר גוריא האומר ששטח הפתח עצמו צריך לחי נוספת כדי להתירו (ולא מועיל לו שבתוך הפתח ישנו לחי), וכיצד בברייתא כתוב שמותר לטלטל על האסקופה?

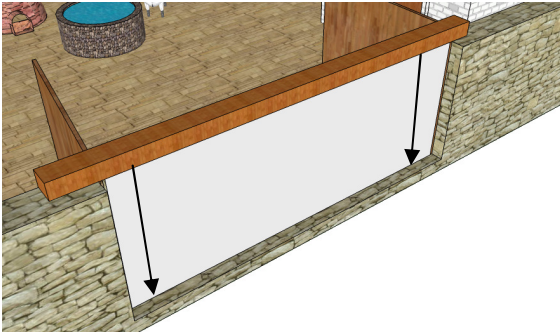
נעמיד שאף שרוחבו למעלה מד"ט (שיכול אדם להיכנס) אך אורכו קטן מד"ט (שאינו החומה עבה כ"כ) וממילא אין אסקופת המבוי רשות לעצמה. ובכזה מקרה יהיה מותר לטלטל החל מצידה החיצוני ואילך של הלחי (הנמצאת במקביל לרה"ר. לעומת הדין שמותר לטלטל רק מצידה הפנימי ואילך באסקופה שהינה רשות לעצמה) וכך כל האסקופה מותרת בטלטול.

בכל מקרה (אף שהאסקופה רשות לעצמה) הלחי מתירה רק מצידה הפנימי, ומצריכה לחי נוספת כדי לטלטל בשטחה הפנימי. וכיצד לדעת אחרים מטלטל כשהדלתות פתוחות?

רב יהודה בשם רב: הברייתא הינה בחצר שישנה קורה מעל האסקופה (ולא לחי), ובקורה הסברה אומרת שמותר לטלטל מצידה החיצוני ופנימה (או מצד שההיכר הוא כלפי בני רה"ר שלא יכנסו למבוי, או מצד שהמחיצה הרביעית שסותמת יורדת מתום שפת הקורה). ולכן פסקו אחרים בטלטול על צידה הפנימי של האסקופה בשטח שנמצא תחת הקורה: אם השערים פתוחים הקורה הינה הקורה של מחיצות החצר והאסקופה כרה"י, אם השערים סגורים הקורה מובדלת ממחיצות המבוי - וממילא היא בטלה (ואסור לטלטל מתחתיה כדן רה"ר)²

רב אשי: הברייתא הינה בכניסה לבית (כל הדין נסוב אודות דין "פתח תקרה יורד וסותם" - שכביכול מתום המשקוף יורדת מחיצה וסותמת), ויש משקוף מעל אסקופת הבית שאינו רצוף ד"ט. כגון: שתי קורות שאין בכל אחת ברוחב ד"ט, ואין בניהן מרווח של ג"ט. הדלת נמצאת בין שתי הקורות, ולכן כאשר היא פתוחה חל דין "לבדו" בקורות ונחשבות כאחת להיות ד"ט (שהמתבונן בהן נראה לו ששתיהן כאחת, לכן חל דין "לבדו") וממילא כל האסקופה רה"י (שחל דין "פי תקרה יורד וסותם"). אם הדלת סגורה לא חל דין "לבדו" בין הקורות - וכל השטח של האסקופה החל מהדלת הסגורה (מתחת לקורה השנית) דינו כרה"ר.

1- רש"י (ד"ה "וכי תימא") מעלה אפשרות כיצד ייתכן שהלחי ורה"י שניהם נושקים לרה"ר (כנראה תמיד שמו את הלחי בצידה הפנימי של האסקופה)? אלא החומה עצמה הינה הלחי, "ואין לך לחי גדול מעובי החומה, שמכאן ומכאן שבהם (מצד שמאל וימין של החומה) המבוי ניתר". ובשלב זה של הסוגיה יש הו"א שמצידה החיצוני של הלחי מותר לטלטל, כך יהיה מותרת כל האסקופה בטלטול, בגין החומה.

2- רש"י (ד"ה פתח נועל") מקשה: מדוע לא נאמר ש"פי תקרה יורד וסותם" שמתום שפת הקורה יחשב שישנה מחיצה שיורדת וסוגרת את האסקופה, ומצידה החיצון ופנימה של הקורה יהיה הדין כרה"י? דין זה נאמר כאשר הרשות שנוצרת היא בגודל ד"ט על ד"ט, ובמקרה שלנו רוחב הקורה אינו ד"ט. לכן רב יהודה בשם רב העמיד שהקורה איננה לרוחב כל החומה, אלא שהאסקופה חצייה מקורה וחצייה אינה מקורה, כי רוחב סתם חומה איננה פחותה מד"ט, ואז אם הקורה הייתה לרוחב כל החומה - גם הקורה הייתה ד"ט, וממילא היה חל בה דין "פי תקרה יורד וסותם" (ע"פ הסבר זה מסביר רש"י מדוע רב יהודה בשם רב לא תירץ כרב אשי אלא דוקא באסקופת מבוי, מפני שאסקופה הינה ד"ט על ד"ט, ובאסקופת בית יש משקוף ברוחב האסקופה - ממילא חל על המשקוף דין "פי תקרה יורד וסותם").